

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

Hudební umění

Klavír

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ŽIVOT A TVORBA SOUDOBÉHO SKLADATELE A
PIANISTY ADAMA SKOUMALA**

Anežka Suchánková

Vedoucí práce: MgA. Ivo Kahánek, Ph.D.

Oponent práce: Doc. František Malý

Datum obhajoby: 1. června 2016

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, 2016

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

MUSIC AND DANCING FACULTY

Art of music

Piano

BACHELOR THESIS

**LIFE AND WORK OF CONTEMPORARY COMPOSER AND
PIANIST ADAM SKOUMAL**

Anežka Suchánková

Leader: MgA. Ivo Kahánek, Ph.D.

Opponent: Doc. František Malý

Date of defense: 1st of June 2016

Academic title: BcA.

Prague, 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

<p>ŽIVOT A TVORBA SOUDOBÉHO SKLADATELE A PIANISTY ADAMA SKOUMALA</p>
---

vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne .....

.....
podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků této bakalářské práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá životem a tvorbou soudobého českého skladatele a pianisty Adama Skoumala. Představuje čtenářům umělce od jeho hudebních počátků až po současnost. Seznamuje s hudební řečí českého skladatele i s jeho tvorbou klavírní, houslovou, komorní, vokální, dokonce i s jeho literaturou určenou dětem. Rovněž umělce popisuje jako klavírního virtuóza. Dále jsou v práci detailněji rozebrány dvě z jeho kompozic, Variace na lidovou píseň a Koncert č.2 pro klavír a smyčcový orchestr, na nichž je názorně ukázána problematika soudobých skladatelů komponujících tradičním stylem a totiž problematika nechtěného přebírání materiálu z již napsaných skladeb a dále otázka upravování děl i po jejich uvedení do uměleckého života.

Klíčová slova: Adam, Skoumal, skladatel, pianista, klavírista, tvorba, dílo, skladba, klavír, housle, koncert, variace.

Annotation

In this B.A. thesis, life and work of a Czech contemporary composer and pianist Adam Skoumal are discussed. The artist is introduced to its readers from his very musical onset making his way up until now. The thesis focuses on his musical language and style together with the description of his piano, violin, chamber, vocal and even children`s pieces work. Being also a piano virtuoso, his two piano compositions are thoroughly analysed - namely Variations on a folk song and Concerto no. 2 for piano and string orchestra. On these pieces the problematic of contemporary artists writing in traditional style and therefore of unwanted borrowing of older works and also the question of arrangements after being introduced to the public are all demonstrated.

Keywords: Adam, Skoumal, composer, pianist, composition, piano, violin, concerto, variations.

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Životopis Adama Skoumala.....	2
3	Skladatel Adam Skoumal.....	4
3.1	Hudební řeč Adama Skoumala	4
3.2	Tvorba Adama Skoumala.....	5
3.2.1	Klavírní tvorba	6
3.2.2	Houslová tvorba	7
3.2.3	Komorní tvorba	8
3.2.4	Vokální tvorba.....	8
3.2.5	Tvorba pro děti.....	9
4	Klavírista Adam Skoumal.....	10
5	Variace na lidovou píseň.....	13
5.1	Stručný rozbor jednotlivých variací [7].....	14
5.2	Problematika přebírání materiálu z již napsaných skladeb.....	17
6	Koncert č.2 pro klavír a smyčce.....	30
6.1	První věta - Allegro[8]	31
6.2	Druhá věta - Larghetto[8]	31
6.3	Třetí věta – Allegretto[8]	32
6.4	Problematika neustálého upravování vlastních skladeb.....	32
7	Závěr.....	34
8	Seznam literatury.....	35

Seznam obrázků

Obrázek 1: S. Rachmaninov: Variace na Corelliho téma (téma) [14]	18
Obrázek 2: A. Skoumal: Variace na lidovou píseň (téma) [7].....	19
Obrázek 3: J. Brahms: Variace a fuga na Händelovo téma (25. Variace) [12] ...	20
Obrázek 4: A. Skoumal: Variace na lidovou píseň (3. Variace) [7].....	21
Obrázek 5: A. Skoumal: Variace na lidovou píseň (14. variace) [7]	22
Obrázek 6: M. P. Musorgskij: Obrázky z výstavy (Bydlo) [9].....	22
Obrázek 7: A. Skoumal: Variace lidovou píseň (15. variace) [7].....	23
Obrázek 8: S. Prokofjev: Klavírní sonáta č. 2, 4. věta [11].....	24
Obrázek 9: A. Skoumal: Variace na lidovou píseň (16. variace) [7]	25
Obrázek 10: J. Brahms: Variace na Paganiniho téma (14. variace) [13].....	26
Obrázek 11: A. Skoumal: Variace na lidovou píseň (18. variace) [7]	27
Obrázek 12: S. Rachmaninov: Klavírní sonáta č. 2 b moll (4. věta) [10]	28
Obrázek 13: A. Skoumal: Variace na lidovou píseň (18. variace) [7]	29

Přílohy

CD – Adam Skoumal: Variace na lidovou píseň, nahrála Anežka Suchánková,
2016

Poděkování

Nejprve bych ráda poděkovala všem, kteří se přičinili ke vzniku této práce anebo mi jakkoliv pomohli svými užitečnými radami či připomínkami. Jmenovitě panu MgA. Adamu Skoumalovi za souhlas s obsahem práce a poskytnutím množství nezbytných informací, dále vedoucímu práce MgA. Ivu Kahánkovi, Ph.D. za ochotu a předané zkušenosti při tvorbě práce.

2 Úvod

Adam Skoumal, soudobý český skladatel a pianista, je zajímavá osobnost současného hudebního světa. V této práci bych chtěla popsat, v čem je spolupráce s žijícím skladatelem pro všechny interprety přínosná, a dále jak i on sám jako interpret nejen klasické klavírní literatury, ale i tvorby vlastní, ovlivňuje nejen české hudební publikum.

Soudobá hudba nemusí být vždy jen o experimentování a hledání ještě nevynalezených stylů, naopak nám nová hudba napsaná v tradičním stylu komponování dává možnost zařadit do svých repertoárů nové, neznámé, neposlouchané skladby, které jsou pro každého posluchače velkým zpestřením. Navíc, když jsou takové skladby psané rukou vynikajícího klavíristy, který při kompozici zohledňuje problematiku nástroje, jeho techniky a dalších přednesových obtíží, které velmi důkladně zná. Právě proto mohou alespoň pro klavíristy být jeho díla rukou dobře uchopitelným, ačkoliv ne příliš snadně čitelným bodem jejich repertoárů.

Většina interpretů nemá zpravidla možnost přijít s mladými současnými skladateli do styku. Kompozice Adama Skoumala však byly v poslední době často vybírány jako povinné skladby na klavírní i houslové soutěže, díky čemuž zná v dnešní době tohoto skladatele podstatně více mladých nadějných hudebníků.

Díky interpretaci děl žijícího autora má muzikant zajímavou příležitost seznámit se s problematikou skladatelů píšících tradičním způsobem a totiž nepříjemnému zjištění po dokomponování určité skladby, že motivy, o kterých se domníval, že vymyslel sám, už vlastně použil ve své tvorbě do určité míry jiný skladatel. Také se tak můžeme dostat k jeho tvořivým okamžikům, pokud má neustálou potřebu danou skladbu i po její premiéře nadále upravovat a zdokonalovat během nácviu této kompozice již dalším interpretem.

Mým úkolem v této práci je tedy představit Adama Skoumala, nejen jako klavíristu, ale i jako skladatele, popsat jeho hudební styl, jeho skladby jak klavírní, houslové, komorní, vokální tak i jeho tvorbu pro děti. Dále bych chtěla na dvou jeho klavírních skladbách předvést jednak konkrétněji jeho kompozici, ale zároveň i některé problematiky, které se soudobých skladatelů týkají.

3 Životopis Adama Skoumala

Doba, kdy klavíristé na svých koncertech neinterpretovali pouze skladby cizích skladatelů, ale zařadili mezi ně i svou vlastní kompozici, jak tomu bylo dříve zvykem, ještě definitivně neskončila. Adam Skoumal, narozen 15. prosince 1969 v Pardubicích, patří ke klavíristům, kteří se současně věnují komponování skladeb, které se na rozdíl od dnešní typické experimentační tvorby jiných skladatelů, opravdu dají zařadit na koncert vedle skladeb Wolfganga Amadea Mozarta, Johanna Sebastiana Bacha apod.

Adamova cesta k hudbě nebyla taková, jak ji vidíme u většiny jiných slavných hudebníků. Rozhodně bychom ho nemohli označit za jakési zázračné dítě. Jeho rodiče měli sice hudbu rádi, ale zvláštní pozornost jí nevěnovali. Ani Adam Skoumal nezačínal s velkým nadšením. Celou Základní uměleckou školu považoval jen za jakousi povinnost, více než deset minut denně klavíru neobětoval a i k tomu ho často museli nutit rodiče. Dlouhé roky strávil jen vycvičováním jedné skladby, kterou na konci roku předvedl na třídním koncertě [1].

Až na gymnáziu během rozhodování se, co dál se životem, ho oslovila deska se skladbami Roberta Schumanna, která byla nahrána jeho budoucím učitelem Peterem Toperczerem. Najednou se Adam ocitl ve světě, o kterém neměl dřív tušení. Vzdal se matematiky a fyziky, které ho v té době bavily, a okamžitě se vrhnul na cvičení, netušíc, co všechno taková profese obnáší. Rychle nacvičil nějakou skladbu a bez jakéhokoliv delšího rozmyšlení se vydal na pražskou Akademii múzických umění, aby své hraní prodiskutoval s profesionálním pianistou. Slova Jana Panenky: „Nezlobte se, pane kolego, ale vy už jste moc starý.“ by většinu mladých lidí od klavíru odradila, ale Adam byl tvrdohlavý a chtěl umělci dokázat, že se mýlil. Dva roky cvičil a poté složil zkoušky na Pražskou konzervatoř, kde ho kvůli věku mohli přijmout až do třetího ročníku [1].

U přijímacích zkoušek na Akademii múzických umění obsadil Adam Skoumal první místo a zadostiučiněním mu bylo, že si ho vzal do třídy sám Jan Panenka. Měl tehdy rozdělené studium, takže byl zároveň i ve třídě Petera Toperczera. Na pražské vysoké škole ale vydržel pouze jediný rok, poté mu bylo nabídnuto stipendium na studium v Americe, které mladý člověk toužící poznat svět, nemohl odmítnout [1].

V Americe strávil Adam Skoumal šest let, nejprve studoval dva roky na Southern Methodist University v Dallasu, dále na Manhattan School of Music v New Yorku pod vedením Ruth Laredo. Školství ve Spojených státech Amerických je velmi drahé, Skoumal však za své vzdělání nikdy platit nemusel. V soutěži o zaplacení celého studia, která je v Americe velkou motivací pro všechny studenty, vždy obsadil jedno z prvních míst a školné mu bylo uhrazeno [1]. Studium v Americe bylo pro něj velmi přínosné a inspirující pro další uměleckou činnost. Seznámil se s tamější vysokou úrovní hudebníků a jejich profesionální výukou, s novým prostředím, novými lidmi a s osamostatněním se v daleké zemi. Jelikož stipendia nezahrnovala ubytování a stravu, dostal se kvůli nutnosti finančního zajištění i k pro něj neobvyklým profesím, jako bylo uklízení školy, doprovázení, učení, hraní v baru, hraní v kostele na varhany [2].

Během svého studia se Adam Skoumal zúčastnil mnoha mistrovských kurzů a soutěží. Jeho nejvýznamnější úspěch byl bezpochyby titul laureáta Pražského jara 1998, kde získal druhou cenu a rovněž ocenění za nejlepší provedení české soudobé skladby, kterou byla Adamova první kompozice, totiž skladba Variace na lidovou píseň. Rovněž měla pro Skoumala velký přínos soutěž Leeds 2001, kde se paradoxně nedostal ani do finále, ale v publiku si ho všimnul manažer, který mu následně zařídil významné množství recitálů po Anglii [1].

Po svém návratu z Ameriky se Adam věnoval umělecké činnosti. Kromě klavírních koncertů se začal více věnovat kompozici. Po velkém úspěchu své první skladby pochopil, že možná i v tom je jeho poslání. V poslední době se dokonce stal jakýmsi oblíbeným skladatelem povinných soudobých skladeb jak na soutěžích houslových, tak klavírních. Natočil několik CD s díly Johanna Sebastiana Bacha, Roberta Schumanna, Antonína Dvořáka, Leoše Janáčka a Sergeje Rachmaninova [3].

Svou uměleckou činnost musel Adam Skoumal skloubit i s dalšími povinnostmi. V první řadě s povinnostmi rodinnými, s manželkou Miluší má v současné době tři dcery – Valerii, Viktorii a Julii. Rovněž se od roku 2012 věnuje i pedagogické činnosti a to výuce klavíru na Pražské konzervatoři [2].

4 Skladatel Adam Skoumal

Adam Skoumal se jako mladý začínající klavírista během studia na Pražské konzervatoři rozhodl pro druhý obor – skladbu. Studium pod vedením Milana Jíry, který byl tehdejším zástupcem ředitele Pražské konzervatoře, však nedokončil. Kompozice typické moderny Adama nijak zvlášť nezaujala [2]. Snažil se experimentovat a hledat nové kompoziční techniky, ale on sám se v tom nenašel. Ve skladbách, které během tohoto období napsal, bychom Skoumalův rukopis nepoznali. Ke svému stylu dospěl až během svého pobytu v Americe, kde se ke kompozici vrátil.

V té době se učil komponovat sám, žádné vedení nepotřeboval. Zkrátka zkoušel psát tak dlouho, dokud sám nezjistil, jak se dopracovat k výsledku, který očekává [2]. Velkým skladatelským vzorem pro Skoumala byl již od samých počátků Sergej Rachmaninov, což můžeme v jeho skladbách velmi často i slyšet. Skládání působilo vždy na Adama Skoumala jako zvláštní typ odreagování. Chtěl si, jako klavírista udržel chladnou hlavu při cvičení a zároveň se více seberealizovat, ne jen interpretovat podle určitých pravidel [2].

4.1 Hudební řeč Adama Skoumala

Kdybychom Adama Skoumala porovnávali s ostatními soudobými českými skladateli, jistě bychom ho museli jako jednoho z mála zařadit mezi konzervativní skladatele. Vedle všeho experimentování a hledání nových stylů, které jsou v současné hudbě běžné, se Adam drží tradičního komponování. Snaží se psát v první řadě srozumitelně pro publikum. Sám tvrdí, že úkol žijících skladatelů není jen vymyslet nový neobjevený styl, ale zařadit na koncerty vedle kompozic Johanna Sebastiana Bacha, Wolfganga Amadea Mozarta apod. nové skladby, které sice budou v něčem nové, ale stále stejně kvalitní jako již dávno napsané skladby. Jinak v koncertním provozu neobstojí [4].

Skoumal se tedy nijak výrazně nesnaží o nový styl. Vše z jeho tvorby je tonální a svým způsobem konzervativní. Jedná se spíše o mírně exotický neoromantismus, než o klasickou soudobou hudbu. Co se harmonie týče, ta je převážně klasická, ale dochází v ní k častým alteracím. Rovněž se při interpretaci Skoumalovy hudby posluchač často neubrání pocitu, že se nejedná o soudobou

skladbu, ale o kompozici napsanou jiným skladatelem klasické klavírní literatury, jelikož nám Skoumalova hudba často jiné skladatele připomíná. V mnoha jeho kompozicích můžeme hovořit o rachmaninovské, ravelovské či skrijabinovské harmonii.

V kompozicích Adama Skoumala je velmi často podstatný rytmus. Občas je celá skladba i přímo na výrazné rytmice postavena. Rovněž se u Skoumala setkáváme s častým střídáním taktů a s využíváním velmi neobvyklých taktů (devítičtvrtový, pětičtvrtový apod.). Skladatel také s oblibou píše v rytmu, který jde proti sobě (tři ku čtyřem, čtyři ku pěti apod.). V jeho kompozicích se setkáváme i s polyfonií a vždy s několika naprosto odlišnými vrstvami, jak to můžeme pozorovat např. u Sergeje Rachmaninova. Jedna vrstva je vždy ponechána rytmické lince, další basové, barevné a pak pozorujeme jednu až dvě linie s melodií.

V kompozici Adama Skoumala často dochází k úpravám i po premiéře skladby, což nemusí, nebo naopak může být pro interpreta příjemné. Buď dochází ke změnám, které se týkají komponování samotného, kdy si s odstupem času autor rozmyslí, co se mu v dané skladbě líbí nebo naopak nelíbí. Může docházet ke změnám celých témat, mění se rytmus, rozšiřují se doprovody apod. Zkrátka cokoliv, co se najednou skladateli nezdá dokonalé. Rovněž ale dochází i ke změnám kvůli interpretaci, když si až v době, kdy je skladba zařazena do koncertního života, autor uvědomí, že některé pasáže jsou příliš obtížné, a dochází k jejich zjednodušení.

Skoumal jakožto skladatel píšící tradičním způsobem musí čelit i problémům, že zkomponuje skladbu a s odstupem času zjistí, že bylo již něco podobného napsáno. Nejedná se nikdy o celé kompozice, ale spíše jednotlivé motivy a témata jsou najednou publiku povědomá, jelikož se podobný úryvek již v klavírní literatuře objevuje [2]. Této problematice se budeme věnovat více ještě v souvislosti s Variacemi na lidovou píseň.

4.2 Tvorba Adama Skoumala

Ve Skoumalově díle je naprosto zřejmá jeho druhá profese. Klavírní skladby v jeho tvorbě převažují. Ačkoliv sám skladatel uznává, že při komponování občas lituje, že nedovede hrát na žádný smyčcový nástroj [2], je velká část jeho díla věnována hře houslové. Dále u něj můžeme zkoumat tvorbu komorní, vokální a dokonce díla psaná pro děti.

4.2.1 Klavírní tvorba

Velká část tvorby Adama Skoumala je věnována skladbám pro klavír. Adam, jakožto vynikající klavírista, píše tyto skladby sám pro sebe. Tak, aby se na nich mohl výrazově i technicky předvést, a zároveň proto, aby se mu taková hudba pohodlně hrála [2]. Následně tedy i interpret jeho klavírních skladeb po náročném nastudování všech not, které se ne příliš jednoduše čtou, uznává, že dílo jde přirozeně do ruky a není tolik technicky náročné.

Seznam klavírních skladeb:

- **Variace na lidovou píseň (1998)** jsou první kompozicí, ve které se setkáváme s typickou Skoumalovou hudební řečí.
- **Nocturno (2000)** si sice můžeme poslechnout z krásné nahrávky, patrně by ale tuto skladbu jiný pianista momentálně zahrát nemohl, jelikož skladba nebyla nikdy zapsána do not [2].
- **Etudy pro klavír (2002)** jsou zatím dvě. Etudu pro levou ruku napsal Skoumal jako přídavek, když hrál klavírní koncert pro levou ruku Maurice Ravela, jelikož si nechtěl jen kvůli přídavku rozehrávat i pravou ruku. Druhá etuda – Des dur se příliš nehraje. Sám autor o ní prohlásil, že je zbytečně náročná na to, aby se ji někdo dobrovolně učil. Ani napsání lehčí verze však tuto skladbu nezpřístupnilo více interpretům [2].
- **Romantické kusy (2003)** jsou patrně nejčastěji hraná klavírní díla, protože skladby nejsou pro interprety extrémně náročné. Skládají se ze čtyř částí – Preludia, Lístku do památníku, Motýlů a Exotického tance. Cyklus byl zkomponován díky autorově koncertní cestě do Káhiry, kde také dílo poprvé zaznělo [2].
- **Koncert č.1 pro klavír a orchestr (2004)** patří k dílům, která sám autor označil za nepodařená a nadále je nehraje. Je to skladba, kde se, dle Skoumala, neseťkáme s žádným novým nápadem. Hudba, která zapadá k dílům napsaným před více než sto lety [2].
- **Koncert č.2 pro klavír a smyčcový orchestr (2005)** byl napsán, jelikož skladatel chtěl po prvním koncertě, se kterým nebyl spokojen, napsat koncert lepší. Díky tomu vznikla tato neobarokní skladba [2].

- **Berceuse (2006)**, nebo-li Ukolébavka vznikla po narození Skoumalovy první dcery Valerie [2].
- **Cavalleresca (2008)** je skladba, která byla premiérována v Anglii, kde si ji rovněž objednali. Patří k dílům, do kterých se zatím jiný interpret kromě samotného autora nepustil [2].
- **Rapsodie na starou českou píseň pro klavír a orchestr (2010)** ve svém tématu odkazuje na Loutnu českou Adama Václava Michny z Otradovic.
- **Corsaresca (2012)** je dílo, které si objednali v Itálii, kde rovněž došlo k premiéře skladby.
- **Kejklíř (2015)** byl napsán jako povinná skladba, kterou nastudovali soutěžící Pražského jara 2016. Původně měla nést jiný název a totiž jméno konkrétního kejklíře, aby každý interpret i posluchač musel sám vyzkoumat, o čem celé dílo vlastně je [2].

4.2.2 Houslová tvorba

Dále se u Skoumala setkáváme se spoustou houslových skladeb. Ačkoliv on sám tento nástroj nikdy neovládal, housle mu byly vždy blízké. Kromě častého klavírního doprovázení nejrůznějších houslistů měl dokonce několik partnerek houslistek [2]. Manželka Miluše, výborná houslistka, je jeho důležitým rádcem ohledně houslové techniky během kompozice.

Seznam houslových skladeb:

- **Variace na cikánskou melodii pro housle a klavír (2002)** psal Skoumal spíše jako menší žertovný kus netušíc, že právě tuto skladbu bude hrát takové množství houslistů a to díky tomu, že právě tato skladba byla zařazena již na tři soutěže jako povinná soudobá skladba. Zazněla tedy na Concours International de Violon ve švýcarském Sionu, na Mezinárodní houslové soutěži v Buenos Aires a nakonec v Čechách na soutěži konzervatoří v roce 2014. Kompozice je rovněž upravena i pro violu, flétnu nebo klarinet. Také může být nahrazen klavír a to buď smyčcovým, nebo dechových orchestrem [3].
- **Djinia pro housle a klavír, případně orchestr (2007)** je skladba, které si Adam Skoumal váží víc než ostatních svých děl, sám ji považuje za velmi vydařenou.

Skladba má poukazovat na Cikána od Maurice Ravela [2].

- **Sarabanda a Gigue pro dvoje housle (2009)** se ideálně hodí jako přídavek po koncertu pro dvoje housle Johanna Sebastiana Bacha. Dochází v ní totiž k imitaci třetí věty zmíněného koncertu.
- **Shalik pro housle a klavír (2011)** byl původně napsán pro violu. Za skladbu si zaplatila H. E. Sheikha Hussah Sabah Al – Salem Al – Sabah, které byla skladba rovněž věnována [2].
- **Koncert pro housle a orchestr (2013)** vznikl díky objednavce Pražského jara, kde ji pod taktovkou Petra Altrichtera premiéroval Roman Patočka [3].
- **Valse capricieuse pro housle a klavír (2015)** je opět povinná soutěžní skladba, kterou zvolilo pro své kandidáty Concertino Praga v roce 2016 [5].

4.2.3 Komorní tvorba

Kompozici komorní hudby se Adam Skoumal věnuje spíše příležitostně.

Seznam Komorních skladeb:

- **Únos Šeherezády pro flétnu a klavír (2001)** je Skoumalova oblíbená skladba. Velmi si zalíbil rovněž i spolupráci s lotyšskou flétnistkou Ilze Urbáne, které toto dílo věnoval [2].
- **Trio Romantique pro housle, violoncello a klavír (2009)** patří bohužel k dílům, které se dodnes nehrají.
- **Trio Exotique pro housle, violoncello a klavír (2009)** bylo naopak hráno již v mnoha evropských zemích a je rovněž i nahráno [2].
- **Kráska a zvíře – duo pro violu a violoncello (2014)** bylo napsáno jako svatební dar pro manžele Nouzovské. Skládá se ze dvou částí (Amoroso a Sarkastique). Původně se ovšem dílo mělo nazývat Šašek a královna [2].

4.2.4 Vokální tvorba

Vokální tvorba Adama Skoumala se skládá z následujících děl:

- **Čtyři cikánské písně pro klavír a mezzosoprán (2008)**
- **Rozhovor matky s dcerou (2011)** je skladba pro ženský sbor, kterou autor

zaslal na skladatelskou soutěž v Jihlavě a byl za ni oceněn [2].

4.2.5 Tvorba pro děti

- **Dva kusy pro děti – klavír na čtyři ruce (2003)** je dílo skládající se ze dvou částí – Menuetu a Romanze.
- **Pinocchio (2014)** je rovněž čtyřruční duet pro děti. Byl dedikován Ernestu Scottovi, postaršímu manažerovi Adama Skoumala, který amatérsky hrál na klavír [2].

5 Klavírista Adam Skoumal

Každý skladatel, který chce být úspěšný, musí ovládat alespoň jeden nástroj opravdu mistrovsky [4]. V tom rozhodně nemá Adam Skoumal žádný problém, ačkoliv jeho klavírní začátky nepředvíдалy kariéru velkého pianisty. Začínal jako průměrný žák Základní umělecké školy. Hra na klavír ho nebavila, hrál jen z povinnosti. Hudbě se pořádně začal věnovat až během studia na gymnáziu, kdy ho uchvátily skladby Roberta Schumanna [1]. Pozdější začátek může být často u klavíristy nevýhodou, ale, jak říká skladatel, může toto pozdější rozhodnutí s sebou nést i mnoho výhod. Když se pro hudbu rozhodne dospělý člověk, dobře ví, proč si právě tento obor vybral, uvědomuje si, co všechno tomu bude muset obětovat a podstatně lépe se orientuje v hudbě samotné [6].

Na Pražské konzervatoři se Adama ujala Eva Boguniová. K jeho dalším pedagogům patří Jan Panenka, Peter Toperczer a Ruth Laredo, kteří ho všichni svým způsobem velmi ovlivnili. Vyzkoušel si studium hudby jak v České republice, tak v Americe. Rovněž využil příležitosti zahrát i mnoha jiným významným klavíristům. Zúčastnil se spousty mistrovských kurzů, kde měl možnost se setkat s Lazarem Bermanem, Andrássem Schiffem, Philippem Entremontem, Eugenem Indjicem a Mariánem Lapšanským [3].

Také vystupoval jako sólista s většinou českých orchestrů a to pod taktovkou Petra Altrichtera, Serge Bauda, Lukasz Borowitze, Jiřího Kouta, Jakuba Hruší, Leoše Svárovského, Stanislava Vavříňka, Petra Vronského a Andrease Sebastiana Weisera. Zahrál si společně se Slovenskou filharmonií, s Bramberskými symfoniky vedenými Jonathanem Nottem a se spoustou dalších evropských orchestrů. Adam Skoumal se také představil v cyklech České filharmonie, Symfonického orchestru FOK, Pražské komorní filharmonie, Plzeňské filharmonie, Karlovarského symfonického orchestru, na festivalech Pražské Jaro, Moravský podzim, Janáčkův Máj, Concentus Moraviae, Lípa Musica a také několikrát i vycestoval do ciziny s orchestrem Národního divadla [3].

K největším klavírním úspěchům Adama Skoumala bezpochyby patří první cena na soutěži konzervatoří, druhá cena na Pražském jaru, se kterou v roce 1998 získal rovněž i ocenění za nejlepší provedení české soudobé skladby. Dále byl na Mladém pódiu v roce 2000 oceněn za nejlepší interpretační výkon, jednalo se o třetí

klavírní koncert Sergeje Rachmaninova. Adam Skoumal se stal laureátem mezinárodních soutěží v Itálii – Pinerolo 1999, v Portugalsku – Porto 2000, v USA například na W. Naumburg Competition, Hilton Head Competition a East & West Artist Competition [3].

Na klavírních koncertech Adama Skoumala vás může potěšit i jeho vlastní kompozice, která je vždy obohacující částí programu. Posluchač se nejen setkává s českou soudobou hudbou, ale zároveň má možnost poslechnout si autora interpretujícího svou vlastní hudbu. U všech ostatních nežijících skladatelů si nikdy nemůžeme být naprosto jisti, jak danou skladbu autoři opravdu zamýšleli, nikdy nevíme, jestli jsme opravdu pochopili správně skladatelův záměr. Pouze žijící skladatelé nám tuto zajímavou zkušenost umožňují.

Adam Skoumal se jako klavírista dostává do pozice, že na kompozice nahlíží rovněž i ze skladatelského pohledu. Bezpochyby je pro něj tato dvojí profese velkou výhodou. Díky své vlastní zkušenosti chápe potom i jako interpret jiných autorů lépe celou formu, harmonii, zkrátka se mu lépe proniká do koncepce celého díla. Proto by sám mladým pianistům doporučil se alespoň v menší míře o kompozici pokusit. Naprosto to totiž změní náhled i na následně interpretovanou skladbu jiného skladatele [1].

Je samozřejmé, že Skoumal jako skladatel své skladby často upravuje. S tímto skladatelským pohledem občas nahlíží i na kompozice jiných autorů. Sám ví, že když se interpret jeho díla trochu odchýlí od notového zápisu s myšlenkou vyjádřit lépe skladatelův záměr, je to pro něj naopak pozitivní změna notového partu. Proto se i jako interpret snaží v první řadě vyjadřovat svým způsobem skladatelův záměr. To, co je napsáno v notách, pro něj není vždy naprosto neměnné, aby se bál do díla zasáhnout s menšími úpravami. Jedná se většinou o menší změny týkající se dynamiky, občas not [6]. Vždy záleží na inspiraci v daném okamžiku. V tom je pro něj vzor Sergej Rachmaninov [2], jehož nahrávky vlastních skladeb se nám dochovaly. Sám je ale zahrál trochu jinak, než jak je dříve zapsal do not. A přesně takto by se mělo nahlížet i na interpretaci Skoumalových skladeb.

Adam jako klavírista hraje skladby všech hudebních období. Paradoxně jako soudobý skladatel píšící rovněž i povinné skladby na soutěže přiznává, že když se ještě on sám zúčastňoval klavírních soutěží, byly právě tyto skladby pro něj

největším utrpením [5]. Byly to kompozice, ze kterých si dnes už nepamatuje téměř nic, skladby, které byly nesmírně náročné na zapamatování si, a nikdy je nehrál více než jednou v životě. I proto se snaží psát svá díla tak, aby bylo možné pro interprety zařadit je i do svého klasického repertoáru [2].

6 Variace na lidovou píseň

Během pobytu v Americe si Adam Skoumal přivydělával hraním po různých barech a restauracích. V době, kdy se mu posteskló po rodné zemi, improvizoval před lidmi na motivy českých lidových písní. Jednou z nich byla i píseň Dobrú noc, má milá, která ho natolik inspirovala, že se později stala tématem samotných Variací na lidovou píseň [2]. Jednalo se o první zkomponovanou skladbu Skoumala a právě za ni byl velmi ceněn. V roce 1998, kdy byla skladba napsána, ji zahrál na soutěži Pražského jara a dostal za ni ocenění od Českého hudebního fondu za nejlepší provedení české soudobé skladby. Nahrávku vlastní Český rozhlas [3].

Když autora napadlo vytvořit ze svých původních improvizací na lidovou píseň opravdovou skladbu, ještě ho jako skladatele nikdo neznal a to ani jeho tehdejší přítelkyně, které chtěl zpočátku svou první skladbu dedikovat. Adam ji chtěl ohromit svou první kompozicí teprve, až bude skladba dokončena. Proto před ní během procesu komponování neustále tajil, co dělá a čím se zabývá. Místo velkého překvapení však došlo k naprosto jiným zvrátům. Zvědavá dívka ale nevydržela nátlak tajností a nejistoty a dříve, než byly variace dokončeny, vztah s Adamem raději ukončila. Proto první Skoumalova skladba nebyla nikomu věnována a dlouhá léta ji skladatel popisoval pouze jako vzpomínku na Čechy během svého pobytu za oceánem [2].

Pro interprety má právě tato kompozice velkou nevýhodu, nebyla totiž nikdy přepsána do žádného elektronického programu a lze ji hrát pouze ze Skoumalova rukopisu. Tento fakt již odradil řadu pianistů, kteří o noty požádali, avšak většina z nich nakonec náročnost zápisu neakceptovala [2]. Proto jsou v současné době pouze dva interpreti této skladby, včetně autora. Tato je skladba v písemné formě zapsána velmi přesně, interpret má detailní zápis všech skladatelových myšlenek.

Jak již bylo zmíněno, lidová píseň, která slouží jako téma variací, je Dobrú noc, má milá. Na toto téma vytvořil autor osmnáct variací odlišných tempem, délkou, často i tóninou. Téma se však dále ve skladbě již neobjevuje. Jedná se o velmi virtuózní skladbu, která je ovšem jasným důkazem, že skladatel je klavírista. Pasáže, které na posluchače působí technicky nesmírně náročné, jsou ve skutečnosti zapsány tak, že nejsou pro interpreta tak těžko hratelné. Autor evidentně psal tak, aby ohromil publikum, ale sám se při provádění skladby nemusel stresovat zbytečně

náročnými místy.

Celá skladba působí Rachmaninovským stylem, jak harmonií, tak stylizací. Kromě rukopisu Sergeje Rachmaninova můžeme ve skladbě pozorovat i vlivy jiných skladatelů, o kterých bude následně ještě řeč.

6.1 Stručný rozbor jednotlivých variací [7]

Po smutném tématu v d moll, kde zazní klidná, krásně zharmonizovaná píseň Dobrú noc, má milá, přichází první variace (Poco rubato), která má na posluchače působit dojmem, že interpret teprve na pódiu rozmyšlí, co bude hrát, improvizuje [2]. Bloumá, moduluje do různých tónin bez žádného většího vrcholu.

Ve variaci druhé (Allegro) zazní tzv. variace klasicistní. Připomíná svou drobnou prstovou technikou kompoziční styl Wolfganga Amadea Mozarta. Jedná se pouze o leggiero, tato část nemá zatím působit nijak zvlášť virtuózně [2]. Odehrává se převážně v pianissimu, jen v závěru vygraduje, aby mohla plynule přejít do následující části.

Třetí variace (Listesso tempo) je prvním dramatickým dílem ve skladbě. Akordická část ve fortissimo risoluto je postavena na odpovídání si pravé a levé ruky. Levá ruka pravou imituje s krátkým časovým odstupem.

Po dramatické variaci nastává velký kontrast. Ve čtvrté variaci (Agitato) dojde k náhlému zklidnění, které má dle autora působit spíše mysteriózně [2]. Ačkoliv zůstáváme stále v d moll, najednou je zrušeno předznamenání. I takt se z celého promění na devíti osminový. Jedná se o jakési jednotaktové vlny, které jsou v melodii vždy složeny ze vzestupného půltónu, následného celého tónu a poté opět půltónu. Tento motiv vždy vychází z piana a následně se trochu zesílí. V celé variaci prochází skladatel s motivem nejrůznějšími tóninami. Celá část je zakončena naprostým zklidněním, téměř až usnutím.

Po předchozí čtvrté variaci posluchač logicky očekává zásadní dynamickou i tempovou změnu. Místo ní však zazní pátá variace, které sám autor přezdívá hrací strojek. Celá se odehrává v pianu, v non legatu, ve vysoké poloze. Variace má posluchači připomínat starou hrací skříňku, proto by interpret měl hrát bez jakékoliv dynamiky a agogiky, pouze v závěru si skladatel představuje, jak staré baterie postupně docházejí a hudba se tedy zpomaluje [2].

V šesté variaci (Scherzando) dochází k uvolnění napjaté nálady, která během posledních dvou variací vznikla. Poprvé se z d moll dostáváme do paralelní durové tóniny, totiž do F dur. Celá část má působit žertovně, připomínající jakéhosi kašpárka, či šaška [2].

Sedmá variace (Píu vivo) působí na posluchače velmi virtuózním dojmem. Pravá ruka zde má pouze funkci harmonickou, zatímco levá ruka obstarává, jak basovou, tak sopránovou linii, přeskakuje totiž ve velmi rychlém tempu i nad pravou ruku. Celá variace je psaná ve vysoké poloze v pianu jen s občasnou krátkou gradací do modulační změny.

Osmá variace (Presto) je jednou z dalších dramatických částí celé skladby. Působí velmi kontrastně po předchozí variaci, je převážně ve forte vždy jen s krátkým decrescendem. Celá část působí velmi virtuózně.

V deváté a desáté variaci nemá posluchač šanci rozpoznat přechod mezi variacemi. Jedná se totiž v obou dvou o naprosto shodný druh techniky i celkové nálady. Každá je složena pouze ze čtyř taktů, v nichž je vždy rozložený akord, po kterém následují čtyři oktávy v obou rukou, které mají působit jako jakési rozhořčené zvolání. Směřují vždy protipohybem do poslední oktávy, která je akcentovaná.

Jedenáctá variace je vrcholem gradace, kterou posluchač pozoruje již od sedmé variace. V triolové rytmice slyšíme spousty dynamických zvrátů, je v ní totiž zapsáno spousty sforzat, subit, crescend apod.

Po obrovské gradaci přichází opět zklidnění ve dvanácté variaci (Moderato). Tato část vzbudí spíše dojem recitativu, který je podpořen i poznámkou molto rubato, která je předepsaná k celé variaci. Interpret tak má za úkol zde pracovat s časem, s častými ritardandy a accelerandy.

Ve třinácté variaci (Andantino) se objeví opět velmi ponurá atmosféra, která je napjatá, plná úzkosti. Nehraje se zde žádná agogika. Napětí je spíše podpořeno pauzou, která se ve variaci často objevuje.

Čtrnáctá variace může na posluchače působit neukotveným dojmem, kde jde spíše o jakousi představu vznášení se či chůze po vodě, což je způsobeno tím, že melodie pravé ruky je posunuta vždy na lehkou dobu. Melodická linie je občas přerušována vsuvkou, která má funkci zvukomalby. V celé variaci má interpret

možnost si neustále hrát se zvukem a barvami nástroje.

Patnácté variaci (Andante) se často přezdívá medvědí. Má totiž evokovat v posluchači napětí způsobené neustále se přibližujícím nebezpečím [2]. Jedná se o jednu velkou gradaci. Crescendo na začátku variace je vypsáno, když se z jednotlivých tónů ve velmi nízké poloze postupně stávají větší a zahuštěnější akordy. Během celé gradace se postupně pravá ruka posouvá do vyšší polohy, kde také začíná další část. Nejedná se o další variaci, pouze je variace přerušena dvojitou taktovou čarou a nastupuje jakási vsuvka, mezivěta před další variací. V této mezivětě si autor pohrává s momentem překvapení, kdy jednotlivé tóny přerušuje sforzatovanými akordy ve velké rozloze, které nepřicházejí v pravidelných časových intervalech. Naopak mají vždy posluchače překvapit na místě, kde je zatím neslyšel.

Šestnáctá variace (Allegro) působí velmi sarkasticky. Tento dojem je kromě ostré melodie v pravé ruce podpořen hlavně ostinátním přírazem v ruce levé.

V sedmnácté variaci (Piú vivo) začíná triolová technika, která se drží ještě v následujících pěti stranách, ačkoliv už se pak jedná o jinou variaci. První tři akordy fráze jsou vždy v akcentovaném forte, zbytek tématu je vždy v pianu, takže začátek fráze potom působí jako o to větší překvapení. V závěru tohoto dílu dochází ke gradaci, která vyústí v další variaci.

Poslední osmnáctá variace je ve srovnání s ostatními nezvykle dlouhá. Délkou i charakterem jednotlivých částí by klidně mohla být nahrazena čtyřmi různými variacemi. Nejprve pokračuje v technice, kterou známe z předchozího dílu, pouze je již vše ve forte. Všechny basy v levé ruce jsou velmi významné, hrají se marcato. Celá tato část působí, že je na basové linii postavena. Ta však paradoxně vždy zazní na lehkou dobu trioly. Po velké gradaci je hudba přerušena dvojitou taktovou čarou a gradace začíná znovu od pianu. Po vygradování opět přijde další dynamické sražení, které je postaveno na dlouhém trylku v obou rukách, ze kterého se postupně objeví melodie, která zatím nemá působit virtuózně, naopak má melodie v terciích s občasným přírazem působit židovským charakterem [2]. Následuje již poslední gradace, která je postavena na melodii levé ruky s harmonickým doprovodem v ruce pravé. Melodie je vždy na konci fráze přerušena akordy, které by mohly evokovat začátek celého tématu. Interval malé sekundy (a-b-a), kterým začíná píseň Dobrú noc, má milá, se zde nyní velmi často a výrazně akcentovaně objevuje. Patrně má

poukazovat na úvod celé skladby. Celá kompozice se uzavírá velkou gradací, která je ukončena sledem akordů ve velmi rychlém tempu z vysoké polohy do nízké, o kterém sám autor prohlásil, že je nehratelný a závěr byl nucen zjednodušit [2].

6.2 Problematika přebírání materiálu z již napsaných skladeb

Téměř každému interpretovi se jistě během studia již širšího repertoáru stalo, že při nácviku poslechu nové skladby měl pocit, že už danou věc zná, že ji slyšel, možná dokonce hrál. S problematikou, že se v klasické hudbě občas setkáme s velmi podobnými motivy, tématy, někdy stačí k nápodobě stejná výrazná rytmizace, nebo harmonie, můžeme přijít do kontaktu u skladatelů z období romantismu, impresionismu i v moderně. Současní skladatelé jsou tímto problémem zasaženi v ještě větší míře, zvláště pokud stejně jako Adam Skoumal komponují tradičním stylem. Variace na lidovou píseň, které byly psány spíše jako skladba pozdního romantismu, jsou typickým příkladem takového jevu, který si v následujících ukázkách popíšeme na konkrétních příkladech.

Celá skladba je z velké části inspirována hudbou Sergeje Rachmaninova. Hned v samotném tématu se nechal autor inspirovat tématem z Variací na Corelliho téma Sergeje Rachmaninova. Tyto motivy, ani témata se sice u Skoumalova tématu neobjevují, ale podoba v náladě a atmosféře celého tématu je zřejmá.

Andante

Theme

p cantabile

cresc.

mf *dim.* *p* *cresc.*

mf *dim.* *p* *dim.*

Obrázek 1: S. Rachmaninov: Variace na Corelliho téma (téma) [14]

Theme. Andante. Adam Skoumal (*1969)

The musical score is handwritten and consists of three systems of two staves each. The first system is marked 'mp' and 'legato, espressivo'. The second system is marked 'pp'. The score includes various musical notations such as notes, rests, slurs, and dynamic markings. The piece is in 3/4 time and is titled 'Theme. Andante.' by Adam Skoumal (*1969).

Obrázek 2: A. Skoumal: Variace na lidovou píseň (téma) [7]

Ve třetí Skoumalově variaci, která je postavena na rytmické imitaci rukou, můžeme pozorovat zjevnou rytmickou podobu s dvacátou pátou variací z Variací a fugy na Händelovo téma od Johannese Brahmse.

80 Var. XXV

ff

1. 2.

6 5

Obrázek 3: J. Brahms: Variace a fuga na Händelovo téma (25. Variace)

[12]

Var. III. Listesso tempo

ff risoluto

8

8

8

Obrázek 4: A. Skoumal: Variace na lidovou píseň (3. Variace) [7]

Ve čtrnácté variaci nedochází sice k citaci konkrétní skladby, ale autor zde jasně v barvách a harmoniích napodobuje tvorbu Maurice Ravela.

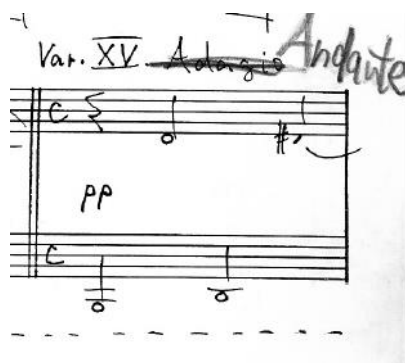

Obrázek 5: A. Skoumal: Variace na lidovou píseň (14. variace) [7]

Patnáctá variace může v posluchači evokovat část nejen pochmurnou náladou, ale hlavně stylizací levé ruky čtvrtou část Obrázků z výstavy Modesta Petroviče Musorgskijho, totiž část Bydlo.

Obrázek 6: M. P. Musorgskij: Obrázky z výstavy (Bydlo) [9]

Obrázek 7: A. Skoumal: Variace lidovou píseň (15. variace) [7]

V šestnácté sarkastické variaci Adama Skoumala je naprosto zřejmě znát rukopis Sergeje Prokofjeva. Ve čtvrté větě jeho druhé klavírní sonáty se vyskytuje vedlejší téma postavené na naprosto stejném principu.

Obrázek 8: S. Prokofjev: Klavírní sonáta č. 2, 4. věta [11]

Var. XVI. Allegro $\text{♩} = \text{♩}$

The image shows a handwritten musical score for Variation XVI, Allegro. The score is in 2/4 time and consists of three systems. The first system shows a piano (p) dynamic and includes a treble clef staff with a melodic line and a bass clef staff with a rhythmic accompaniment. The second system continues the melodic and accompaniment lines. The third system features a triplet in the treble staff and a fortissimo (f sub.) dynamic marking in the bass staff. The score is written in a single system with a grand staff (treble and bass clefs) and includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings.

Obrázek 9: A. Skoumal: Variace na lidovou píseň (16. variace) [7]

V závěrečné variaci, kdy dochází k předělu během dlouhého trylku, můžeme si povšimnout podoby s přechodem na codu v prvním sešitě Brahmsových Variací na Paganiniho téma.

The image displays four staves of musical notation for the 14th variation of Brahms's Variations on Paganini's Theme. The first staff shows a piano introduction with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The second staff continues the piano introduction, featuring a *dimin.* (diminuendo) marking and a *sf* (sforzando) dynamic. The third staff is marked *Presto, ma non troppo* and *p* (piano), showing a melodic line in the treble clef and a rhythmic accompaniment in the bass clef. The fourth staff continues the *Presto, ma non troppo* section, marked *p leggiero* (piano, light), with a more intricate melodic line in the treble clef and a rhythmic accompaniment in the bass clef.

Obrázek 10: J. Brahms: Variace na Paganiniho téma (14. variace) [13]

Handwritten musical score for piano accompaniment, consisting of three systems. The first system is in 2/4 time with a key signature of one flat (B-flat) and dynamic markings 'p' and 'sf'. The second system is in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#) and a 'pp' dynamic marking. The third system continues in 3/4 time with a key signature of one sharp. The notation includes various rhythmic patterns, slurs, and articulation marks.

Obrázek 11: A. Skoumal: Variace na lidovou píseň (18. variace) [7]

Závěr celé kompozice se opět vrací k dílu Sergeje Rachmaninova. Ukončení Variací na lidovou píseň poukazuje i na závěr Rachmaninovy klavírní sonáty b moll.

Obrázek 12: S. Rachmaninov: Klavírní sonáta č. 2 b moll (4. věta) [10]

Handwritten musical score for piano, consisting of five systems of staves. The score is written in 2/4 time and features complex harmonic structures with many accidentals and dynamic markings such as 'fff' and 'rit.'. The notation includes chords, arpeggios, and melodic lines in both hands.

Obrázek 13: A. Skoumal: Variace na lidovou píseň (18. variace) [7]

7 Koncert č.2 pro klavír a smyčce

Po prvním napsaném klavírním koncertu Adama Skoumala, který vznikl v roce 2004, se autor rozhodl napsat okamžitě koncert druhý, tedy v roce 2005 [3]. S prvním koncertem totiž skladatel nebyl vůbec spokojený. Neobjevilo se tam, dle jeho názoru, nic, co by doposud v klasické hudbě nezaznělo. Proto se ani v dnešní době první koncert nehraje, notový zápis již není k dostání. Po nevydařeném koncertu si chtěl skladatel vylepšit reputaci a rozhodl se napsat koncert nový [2]. Premiéra proběhla hned v téže roce s Jihočeskou komorní filharmonií v Českých Budějovicích pod taktovkou Stanislava Varvřínka [3]. Po prvním koncertě, který byl spíše romantický, se u druhého koncertu uchýlil k napodobení baroka. Vzorem pro toho dílo mu byla kompozice Johanna Sebastiana Bacha a totiž klavírní koncert d moll [3].

Stejně jako Bachův koncert d moll byl údajně přepsaný z koncertu houslového, tak neměl být ani tento Skoumalův koncert původně určený klavíru, nýbrž se mělo jednat o dvojkoncert pro housle a violoncello, což lze dokonce na částech toccatového charakteru stále pozorovat [2].

Koncert Adama Skoumala je psán jako klasický sonátový cyklus, má tři věty, Allegro – Larghetto – Allegretto, z nichž krajní díly jsou tonálně zakotveny v A dur, pouze druhá věta je v d moll. Jedná se o neobarokní kompozici, která na Johanna Sebastiana Bacha odkazuje naprosto zjevně, obzvláště při druhé větě. Znaky neobaroka se ovšem vyskytují ve všech třech částech a to například ve všech úvodních unisonech klavíru s orchestrem, ve velmi časté ornamentice a ve druhé větě se dokonce vyskytuje typické basso continuo.

Pro interpreta při této kompozici nastává úkol v první řadě udržet neustále stejné tempo. První i třetí věta jsou psány velmi motoricky, agogika se tam kromě kadence ve třetí větě vůbec nevyskytuje. Dílo působí neustále pulzujícím charakterem, ačkoliv v něm velmi často dochází ke změnám taktu. Což může být pro klavíristu už při tak dost náročně čtoucí se kompozici další nevýhodou.

Druhý klavírní koncert Adama Skoumala patří k dílům, která se i po premiéře neustále upravovala. Skladatel i nadále nacházel nová zpestření, chtěl svá témata ještě více zdokonalit, vložit do díla ještě přesvědčivější znaky neobaroka nebo pak naopak usnadnit doprovod orchestru, jelikož ne všechno se smyčcovému souboru při

premiéře dobře hrálo [2].

7.1 První věta - Allegro[8]

První věta druhého klavírního koncertu Adama Skoumala je hned na první pohled motorická, je v ní naprosto zřejmá neustálá pulzace. Ve větě je velmi důležitý výrazný rytmus, který je podporován častými synkopami. Věta je zakotvena tonálně v A dur, celá skladba však začíná dominantou, tedy septakordem E dur. Jedná se o Allegro s původně předepsaným metronomickým označením čtvrté noty na 108 úderů za minutu, sám autor však tvrdí, že v takovém tempu skladba tolik nevyzní a je proto lepší ji hrát podstatně pomaleji [2]. Hned v úvodu odkazuje skladatel na barokní znaky koncertů, jelikož je první strana psána celá v unissonu klavíru s orchestrem. Dále si autor pohrává s mnoha tématy a motivy většinou založenými na komplementárním rytmu. Během celé věty se často vyskytuje hlavní téma, které se během věty ocitne v různých tóninách. Výraznou kontrastní částí jsou jakési toccatové plochy, kde slyšíme jeden repetovaný tón, přerušovaný orchestrem a levou rukou klavíristy. Tato část vychází technicky ze hry houslové [2]. Závěr celé věty je shodný se samotným úvodem, kdy v unissonu klavíru s orchestrem zazní znovu celé téma.

7.2 Druhá věta - Larghetto[8]

Druhá věta klavírního koncertu je naprosto zřejmým odkazem na volnou větu klavírního koncertu d moll Johanna Sebastiana Bacha. A to nejen proto, že je rovněž tóninově zakotvena v d moll. V samotném úvodu, kdy je melodie vedena v orchestru, hraje klavír basso continuo, které si stejně jako v baroku může sám interpret dle svého vkusu dále zdokonalit ornamentikou [2]. Po přebrání melodie do sólového nástroje se setkáváme s dlouhou plochou rovněž klasicky barokně zdobenou i s typickým harmonickým odkazem na Bachovu tvorbu. Největší kouzlo celé části nastává, když při opakování tématu v klavíru, slyšíme doprovod klavíristovy pravé ruky ve vysoké poloze v triolách, které na posluchače mají působit jako melodie z úplně jiného světa. Kadence druhé věty je převážně založena na barvách, které klavírista objevuje ve svém nástroji, a na práci s časem. Jsou zde velmi častá acceleranda, diminuenda, rubata. Celá věta je opět zakončena úvodní částí, kde klavírista basso continuum doprovází hlavní melodii orchestru.

7.3 Třetí věta – Allegretto[8]

Třetí věta Skoumalova klavírního koncertu je opět založena na motorickém rytmu. Vracíme se opět do tóniny A dur, nyní však v šestiosminovém taktu, kde bývá zdůrazňována vždy první, třetí a čtvrtá a pátá doba taktu, což má v posluchači evokovat rychlejší menuet [2]. Jako obě předchozí věty začíná i závěrečná část koncertu unissonem klavíru s orchestrem. Je opět založena na motorickém, komplementárním rytmu. V celé větě se vyskytují technicky nepříjemné pasáže, hudba neustále někam moduluje, prochází nejrůznějšími tóninami. Téma se během celé věty několikrát opakuje. Stejně jako v první větě je však pokaždé v jiné tónině. Autor si opět pohrává s rytmem. A to s akcentováním v taktu po dvou a po třech. Opět se zde vyskytuje výrazně kontrastní toccatová část založená na repetování jednoho tónu. Skoumal zde pracuje s nejrůznějšími tématy a motivy, čímž posluchače vždy překvapí, jelikož témata se nadále již ve větě nevyskytují. Střídají se díly dramatické i odlehčené. Celá věta vygraduje do kadence, kde pianista pracuje zase v první řadě s časem. Ta vyústí do závěru, který je opět shodný s úvodní částí věty. Po unissonu však přichází poslední vygradovaná část, koncert je zakončen velmi honosně.

7.4 Problematika neustálého upravování vlastních skladeb

Druhý klavírní koncert Adama Skoumala patří k dílům, které měl autor neustále potřebu upravovat a nadále zdokonalovat, ačkoliv už uběhlo několik let od premiéry. Skladatel nebyl spokojen ani po deseti letech od premiéry a k zatím posledním změnám tedy došlo až během března roku 2016. Jednalo se o změny nejrůznějšího charakteru. Zatím každé provedení této skladby bylo svým způsobem vždy premiérou.

V první větě přišla nejzásadnější změna v rytmice úvodního tématu, které bylo původně napsáno ve čtyřčtvrťovém taktu, avšak po uvážení jej autor přepsal do taktu tříčtvrťového. Došlo tedy ke změně rytmu hlavního tématu, které provází průběžně celou první větu [2]. Dále byl hned v úvodu upravován part celého smyčcového orchestru, jelikož se první verze neosvědčila jako snadno hratelná smyčcovým nástrojům [2]. Následující změny se týkají převážně ornamentiky, které v pozdějších verzích působí více hravě, lépe zdůrazňují akcentované noty a celá témata poté působí výrazně rytmičtěji. Ve střední toccatové části, ve které původně orchestr

téměř nehrál, došlo k dopsání celého orchestrálního partu. Orchester má nyní imitovat části klavírního partu a vzájemně si s pianistou odpovídat. V části, kde se tato toccatová část obrátí a klavírista naopak doprovází orchestr, má opět klavír imitovat motivy orchestru, ale do not nebylo nic konkrétního zapsáno. Interpret má údajně tyto motivy imitovat, ale není mu určeno kdy přesně.

Ve druhé větě došlo k zásadním změnám pouze v úvodu a závěru, který je s úvodem shodný. V první verzi byl začátek věty psán pouze pro smyčcové nástroje. Autor se však rozhodl využít dobových praxí baroka a doprovodil melodii bassem continuumem v klavíru. Pianista má stejně jako v baroku možnost si svůj part libovolně ozdobit, přidat melodické tóny apod. Záleží pouze na jeho inspiraci [2]. Dále se v této větě pouze přidávala ornamentika do orchestrálního partu, jinak k žádným dalším zásadním změnám nedošlo.

Ve třetí větě klavírního koncertu došlo opět k nejzávažnějším úpravám v samotném úvodu, který byl dříve zkomponován rovněž jen pro smyčce. Skladatel opět zvolil začátek v unisyonu [2], ale orchestrální part byl pro pianistu velmi špatně hratelný a proto nebyl nucen hrát všechny melodické a akordické vyhrávky. Jedná se tedy o jakousi zlehčenou verzi orchestrálního partu. Dále se ve větě vyskytují spíše drobné změny typu ornamentiky a jedné změny tónorodu akordu. K významnější úpravě došlo opět v toccatovém dílu skladby, kde se autor opět rozhodl podpořit náladu imitací v orchestru. Jedná se tedy o návrat k toccatové části první věty.

8 Závěr

Práce pojednávající o životě a tvorbě soudobého českého skladatele a pianisty Adama Skoumala seznamuje čtenáře s významnou osobností dnešního hudebního života. V ideálním případě by měla motivovat buď k navštívení některého z jeho klavírních koncertů, nebo by měla inspirovat současné interprety ke studiu Skoumalových kompozic, případně děl jiných žijících autorů.

V práci jsme byli seznámeni s cestou Adama Skoumala ke své životní profesi a jejím vlivem na jeho tvorbu. S jeho náročnými začátky a následným rychlým vzestupem jakožto pianisty, následně i jako skladatele. Klavírista Adam Skoumal jako interpret i svých vlastních skladeb popisuje i ostatním hudebníkům, kteří se jeho tvorbou rovněž aktivně zabývají, jak správně taková díla provádět, což je zkušenost, kterou při nácviu běžného klasického repertoáru pocítit nemůžeme. Rovněž jsme v díle byli seznámeni se Skoumalem jakožto skladatelem, s jeho hudební řečí i s jeho jednotlivými kompozicemi, z nichž Variace na lidovou píseň a Koncert č.2 pro klavír a smyčce byly rozebrány podrobněji a zároveň čtenáře seznámily s problematikou současných českých skladatelů komponujících tradičním způsobem. Totiž s otázkou nechtěného přebírání notového materiálu z již napsaných skladeb jiných autorů a rovněž i s neustálým upravováním svých děl i po premiéře dané skladby.

Adama Skoumala můžeme právem považovat za jednoho z předních českých klavíristů a rovněž i skladatelů, jehož tvorba i interpretace bezpochyby stojí za prozkoumání i dalšími hudebníky.

9 Seznam literatury

- [1] Vašatová, J., Klavírista versus skladatel? Zpovídá se Adam Skoumal. *Hudební rozhledy*, 2003, č.2/2003, ISSN 0018-6996.
- [2] Rozhovor s Adamem Skoumalem dne 13. dubna 2016 (přepis)
- [3] Adam Skoumal, klavírista a skladatel [online].
Přístup z: <<http://www.skoumal.cz/lang1/>>
- [4] Opera plus, Váš průvodce světem hudby, opery a tance [online].
Přístup z: <<http://operaplus.cz/interpret-i-skladatel-adam-skoumal/>>
- [5] Pilátová, A., Adam Skoumal: Hudbu by si měl každý objevit sám. *Týdeník rozhlas*, 2004, titulní rozhovor, č. 34, ISSN 1213-2098.
- [6] Skurovcová, I., Adam Skoumal: Klasika nikdy nebude pro všechny. *Hospodářské noviny*, 07/2004, ISSN 1213-7693.
- [7] Skoumal, A., Variace na lidovou píseň, rukopis, 1998 (doposud nevydáno).
- [8] Skoumal, A., Koncert č.2 pro klavír a smyčce, 2005 (doposud nevydáno).
- [9] Musorgskij, M. P., Obrázky z výstavy. Kassel (Germany): Bärenreiter-Verlag Karl Vötterle GmbH & Co. KG, 2013. 14 s., ISSN 979-0-006-54190-4.
- [10] Rachmaninov, S., Klavírní sonáta č. 2 b moll op.36. Nové vydání. Moskva: Státní hudební nakladatelství, 1960. 31 s.
- [11] Prokofjev, S., Klavírní sonáta č. 2 d moll, op. 14, Moskva: All-Union Publishing, 1968. 24-25 s.
- [12] Brahms, J., Variace a fuga na Händelovo téma, op. 24, 1939: G. Schirmer, Inc. 30s.
- [13] Brahms, J., Variace na Paganiniho téma, sešit I. [online].
Přístup z: < http://www.free-scores.com/PDF_FR/brhms-johannes-variations-sur-theme-paganini-10157.pdf>. 13-14 s.
- [14] Rachmaninov, S., Variace na Corelliho téma, op. 42. [online]. Přístup z: < <http://web.media.mit.edu/~mike/scores/rachmaninoff/corelli/index.pdf> >. 1 s.